

על החיבור לממד שמעל הטבע

עוד יש לרמוז בזה על פי מאמר חז"ל ששבעים פרי החג הם כנגד השבעים אומות, ובשמיני עצרת שאז מתייחד השם יתברך עם הכנסת ישראל היו מקריבין פר אחד איל אחד כנגד ישראל שהם מתדבקין באחדותו יתברך. והאומות העולם הם מתנהגין על פי שבעה כוכבי לכת שכל כוכב שולט על כללות של עשרה אומות והם תחת המזל ומתנהגין על פי משפטי הכוכבים ומזלות, וכנגד זה הם שבע רקיעים [...] וישראל עם הקדוש שהם מקבלין עליהם עול מלכותו יתברך ומתדבקין באין סוף ב"ה [...] ולכן אינם תחת משפט הכוכבים ומזלות, שגם אם הוראת הכוכב הוא שלא ירד הגשם יכולין צדיקי הדור בתפילתם לשדד המערכות ולשנות המזל, מפני שהם דבוקים במזל העליון.

כל ה"שביעיות" מבטאים שלמות מסוימת, אך המספר שמונה מבטא דרגה נוספת של שלמות. המספר שבע מייצג את עולם הטבע הנברא ואת השלמות האלוקית החודרת בתוך הבריאה, כמו נשמה המתלבשת בגוף. כך יום השבת הוא השביעי המקודש לאחר ששת ימי המעשה, ושלמות זו מתבטאת בכך שהשבת היא "יום מנוחה", כהתלבשות הנשמה בתוך הגוף בהתאמה ובהרמוניה מלאה. לעומת זאת, המספר שמונה מבטא את האור האלוקי שלמעלה מהעולם ("אור הסובב כל עלמין"), שאינו מתלבש ממש בתוך העולם ובכל זאת מצליח לשרות ולהתגלות בו. זהו העניין של "שמונה ימי מילה", ברית המילה שאינה מקבלת את הטבע כפי שהוא, אלא מתערבת בגוף היהודי ומגלה בו ממד נוסף, שמעל הטבע. זהו גם הפלא של השראת השכינה במשכן ביום השמיני, השראה הבאה מהופעת הנשגב והבלתי מוגבל בתוך העולם הזה, כמו ירידת האש מן השמים שבעקבותיה כל ישראל מרננים ונופלים על פניהם.

וחזרה למזמור. בהמשך דבריו של המהר"ל זצ"ל על המעבר החד לשבח התורה הקדושה בפסוקה השמיני הוא כותב: "ומעתה תדע כי המצוות, שהן הפעולות האלוהיות והן גם מעשה האדם, יגיע בהן האדם למדרגה שהיא על הטבע".¹² למצוות שהבורא יתברך זיכה אותנו בהן¹³ וללימוד תורתו הקדושה, יש את היכולת לחבר אותנו לממד השמיני, הממד שמעל הטבע. במושגי החסידות השראת הוא "אור פנימי" המתלבש בתוך המציאות, והשמונה הוא "אור מקיף" המופיע כהשראה על המציאות מלמעלה. אלא שלפי זה יש לכאורה חיסרון מסוים במספר שמונה, כיוון שהשראת השכינה מלמעלה נתפסת כמשהו הבא מחוץ למציאות ואינו נקלט ממש בתוכה. התכלית היא לחבר את שני האורות עד שהאור המקיף הגדול ביותר, "הסובב כל עלמין", יימשך ויתלבש ממש בתוכנו, כחוויה פנימית שאנו מתעצמים אֶתה. כמו לימוד התורה הנתפס בשכל והופך להיות חלק מאתנו, כך נתפסת השראת השכינה ומתלבשת ממש בתוכנו, "ושכנתי בתוכם"¹⁴ [בלשון רבים] – בתוך כל אחד ואחת מישראל.¹⁵

אביטל בן גד

מדריכה פדגוגית במסלול לריקוד (מחול ותנועה)

מזמור זה, הנאמר בתפילת שחרית של שבת, פותח בשבעה פסוקים העוסקים בגדולתו של הבורא יתברך אשר מתגלה בעולם, ונרמז בהם מעשה הבריאה: "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"¹; "הַשָּׁמַיִם מִסְפָּרִים כְּבוֹד אֱלֹהִים"; "וַיֵּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם"²; "וַיַּמְעֶשֶׂה יְדֵיו מִגִּיד הַרְקִיעִי"; "וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קֶרָא לַלַּיְלָה"³; "וַיּוֹם לַיּוֹם יַבְיַע אֹמֶר"; "וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת הַמְּאֹר הַגָּדֹל, לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת הַמְּאֹר הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה"⁴; "לְשֹׁמֵשׁ שָׁם אֶהְיֶה בָהֶם" וכדומה, ובפסוק השמיני עובר המזמור באופן חד לתיאור מעלותיה של התורה הקדושה: "תּוֹרַת ה' תְּמַיְמָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ יְעוּדוֹת ה' נֶאֱמָרָה מִחֻכְמֹת פִּתְיִי". אומר על כך המהר"ל זצ"ל:⁵ כי הטבע והנהגתו נבראו בשבעה ימי בראשית. ואילו התורה היא על הטבע, והיא מדרגה שמינית [...] וכן כל דבר שהוא על הטבע, והוא תיקון מה שחסר בטבע, הוא אחר השבעה. וזה טעם מילה בשמיני. כי האדם מצד הטבע נברא עם הערלה, והוא פחיתות הטבע, והמילה היא תיקון הטבע ולפיקד תיקון זה הוא ביום השמיני, לפי שהוא אחר הטבע שנברא בששת ימי בראשית.

בדרך כלל המספר שמונה מופיע כבן-זוג של המספר שבע, כמו בפסוק, "תן חלק לשבעה וגם לשמונה".⁶ יש בתורה הרבה מחזורים של שבע: שבעת ימי השבוע, שבעת ימי הפסח, שבעה שבועות של ספירת העומר, שבע שנות השמיטה, שבע שמיטות ביובל ועוד. פעמים רבות, לאחר השבע מגיע השמיני, כמו שמיני עצרת לאחר שבעת ימי הסוכות; חג השבועות לאחר שבעה שבועות של ספירת העומר; היובל לאחר שבע השמיטות; יום השמיני של ברית המילה או היום השמיני לאחר שבעת ימי המילואים.

ביום השמיני לחנוכת המשכן, בתום ימי המילואים ולאחר שמסיימים הכהנים את סדר העבודה, מתגלה כבוד ה': "וַיִּקְרָא כְבוֹד ה' אֵל כָּל הָעָם, וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הַעֹלָה וְאֶת הַחֲלָבִים. וַיִּרְא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם".⁷ על כך כותב השפת אמת כי הסיבה שדווקא ביום השמיני זכו להשראת שכינה היא מפני שהיום השמיני מייצג את מה שמעל הטבע, וזה לשון קודשו: "והעניין כי בכל עת צריכין לתקן מקודם שבעת ימי הבנין של הטבע [...] ואז זכו להמשיך הארה מיום השמיני שהוא למעלה מהטבע כנודע".⁸

דוגמה נוספת היא שמיני עצרת. בתורה נאמר כי לאחר חג הסוכות הנמשך שבעה ימים מתקיים חג ביום השמיני: "בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי יַעֲצֵרְתָּ תְּהִיָּה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ".⁹ המדרש מבאר כי הייחודיות של חג שמיני עצרת הוא בכך שהקב"ה יחד חג זה לישראל בלבד בניגוד לכל חג סוכות שמקריבים בו פרים כנגד שבעים אומות העולם.¹⁰ על כך כתב הרב קלונימוס קלמן הלוי בעל המאור ושמש:¹¹

1 בראשית א, א.

2 שם, שם ו.

3 שם, שם ה.

4 שם, שם טו.

5 תפארת ישראל, פ"ב.

6 קהלת יא, ב.

7 ויקרא ט, כג-כד.

8 שפת אמת, ויקרא תרמ"א.

9 במדבר כט, לה.

10 בבלי, סוכה נה ע"ב.

11 המאור ושמש, רמזי שמיני עצרת.

12 תפארת ישראל, פ"ב.

13 אבות ו, יא.

14 שמות כה, ח.

15 על פי הרי"ז יצחק גינצבורג, המימד הפנימי.

פרשת בשלח – "שבת שירה"

כיוון שדבר זה אינו נשנה מעולם, והראשון שאמר שירה לקב"ה הוא עם ישראל בעת שקרע הקב"ה את ים סוף.
ועוד נאמר:

תניא, אמר רבי מאיר: מניין לתחיית המתים מן התורה? שנאמר: "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה לה'". "שר" – לא נאמר, אלא "ישיר". מכאן לתחיית המתים מן התורה.

מכאן, ששירת הים נאמרה אף לעתיד והיא מהווה בעצם את ההוכחה העתידית לתחיית המתים. פירוש הסולם אומר:

למדנו, כל אדם שאומר שירה זו בכל יום, ומכוון בה, זוכה לאומרה לעתיד לבוא. כי יש בה עולם העבר, ויש בה קשרי האמונה, ויש בה ימי מלך המשיח. ונתלים עליה כל התשבחות האחרות שאומרים העליונים והתחתונים.

דברי הסולם אף מוסיפים ומחדדים את חשיבותה ואת מעלתה של שירת הים, שהאומר אותה בכוונה בכל יום יזכה לאמרה לעתיד לבוא. משמע שלשירה זו יש כוח עצום בגודלו.

לאור כל הנאמר לעיל, זכתה שירת הים לשבת הקרויה על שמה ולהיאמר בכל בוקר בתפילת שחרית. נכון לכולנו לכוון באמונה בעת שאנו אומרים בתפילתנו שירה זו, שמעלתה עצומה.

שנוכה בעזרת ה' כולנו, בתוך כלל עם ישראל, לגאולה שלמה במהרה בימינו, שיהיה לנו חג ט"ו בשבט שמח ושנוכה להתגדל ולזכות לראות בבוא המשיח ובתחיית המתים.

שירה סלומון

סטודנטית במסלול לחינוך מיוחד

פרשת בשלח נקראת בשבת הקרויה "שבת שירה" כיוון שנאמרת בה שירת הים. מה מיוחד כל כך בשירת הים שהיא זכתה הן להיאמר בתוך פסוקי דזמרה בכל בוקר בתפילת שחרית הן שתהא שבת קרויה על שמה – "שבת שירה"?

נציין מספר פרשנים שבפירושיהם ניתן לראות את גדולתה ואת עצמתה של שירת הים.
בעל מנורת המאור כותב:

ובשעה שאומרים ישראל שירת הים, כנסת ישראל מתעטרת באותו כתר שמעטר בו הקב"ה למלך המשיח. שעל כתר זה חקוקים השמות הקדושים, ובו נתעטרו ישראל ביום שהקב"ה קרע להם את הים, וניער פרעה וחילו בתוך הים.

כלומר, על פי מנורת המאור, כאשר אומרים בני ישראל את שירת הים יש רגע רוחני עצמתי שבו עם ישראל מתעטר בכתר המלא בקדושה.
במסכת סוטה יא נכתב:

בקריעת ים סוף משה ובני ישראל בשוה, אנשים נשים וטף, כולם אמרו שירה. אפילו עולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו ואפילו עוברים במעי אמן כולם אמרו שירה. ואדרבה הילדים הכירוהו תחילה.

גם מכאן ניתן להסיק על עצמתה של שירת הים, שעם ישראל שר אותה יחד, באחדות מופלאה ומדהימה, כולם, גם נשים גם גברים ואף ילדים ותינוקות, ואפילו עוברים במעי אמן. במדרש רבה נכתב:

מיום שברא הקב"ה את העולם ועד שעמדו ישראל על הים לא מצינו אדם שאמר שירה להקב"ה אלא ישראל. ברא אדם ראשון ולא אמר שירה, הציל אברהם מכבשן האש ומן המלכים ולא אמר שירה, וכן יצחק מן המאכלת ולא אמר שירה, וכן יעקב מן המלאך ומן עשו ומן אנשי שכם ולא אמר שירה. כיון שבאו ישראל לים ונקרע להם, מיד אמרו שירה לפני הקב"ה. כלומר, על פי המדרש רבה שירת הים היא משהו מדהים ומופלא

בכל דרכיך דעהו

השירה המקראית על פי אברבנאל (א)

מביאה לדפוס: ברוריה מכמן

קודם שנפרש דברי השירה הזאת [...] אומר שיש אתנו עם בני ישראל שלשה מינים מהשירים: המין האחד הוא, הוא מהמאמרים הנעשים במדה ובמשקל ובמשורה, אע"פ שיהיו נקראים מבלי ניגון. לפי שענין השיר בהם, אינו אלא בהסכמת הדבורים והדמויותם והשתוותם בסוף המאמרים, רוצה לומר בקצוות בתי השירים, שנקמו זה לזה בשלש אותיות אחרונות או בשתיים כפי נקודם [...] ונקראו השירים ההם – חרוזים, לפי שהם שבילים מסודרים. מלשון: "צוארך בחרוזים" (שה"ש א; י), שהם אבנים טובות ומרגליות נקודות מחוברות ומסודרות בסדר ותבנית ישר. [...]

אמנם המין השני מהשיר הוא, מהדברים שינגנו אותם בני אדם, אע"פ שלא יהיו דבורים שקולים ולא ימצא להם חרוז, לפי שאלה מפאת הזמר והנגון בלבד נקראו שירים. וכבר אמרו מהחכמים, שהשירים אשר כאלו, יתחלפו משאר ספורי הכתובים בשני דברים: ב'עצם' ובי'הנחה'. ב'עצם', שהם ענינים אלהיים שכליים, מורים על רוממות ושבחים ותהילות המושגים מפעולות השם יתברך, מלומדים ושגורים בפיות הצדיקים והמשכילים. אמר: "קול רנה וישועה באהלי צדיקים" (תהילים קיח; טו) [...] והקולות והנגונים ההם נערכים בחכמה ובסדר נאה, כדי לעורר הלבבות השומעים שיתנו לב להבין פנימיותיהם. ולזה אמרו חז"ל (שה"ש רבה א; יא): 'כל השירים קודש'. ורוצה לומר ב'הנחה', הוא הנחת מערכתם המחייבת סדר קריאתם וערכי נגונתם, והוא מה שאמרו חז"ל: לבנה על גבי אריח, אריח על גבי לבנה, אריח על גבי אריח, לבנה על גבי לבנה [...] והנה נבחרו השירים האלה – על הספורים והדברים הפשוטים. לפי שהספורים הפשוטים רוב בני אדם שוכחים אותם, ואפילו שיהגו בהם יומם ולילה. אך כשהם על מערכת הנגונים, לשורר ולנגן אותם, יהיו נזכרים תמיד באמצעות נגוניהם.

והמין השלישי מהשירים הוא, מהדברים הנאמרים על דרך הגוזמה והקמץ והערך, לשבח ענין מה או לגנותו, אם לשמחה ואם לקינה והספד, שכולם נקראים בזאת הבחינה – שיר. ועניינו, לעורר הלבבות ולהפך המדות והתכונות, ולחזק העניין הנרצה ולאמתו, ברוב דברים וספורים ותוארים רבים והקמץ ודימויים. [...] כי הטבע נמשך אחר השיר המופלג ומתפעל מזרותו. והוא כמו הסמים החדים, שממיתים לבריאים, ומבריאים את החולים מהחלאים הנושכים.

לאיזה מין מהשלושה שייכת שירת הים? על כך בשבוע הבא...

על פי פירושו של אברבנאל לפרשת בשלח